

Eenige vooraanstaande medici, o.a. Dr. Miyamoto en andere geleerden, hadden zich n.l. tot de oprichting van die steen vereenigd, aangezien die eerste „anatomische sectie” in Japan toen 150 jaar geleden zou hebben plaats gehad; n.l. zooals de plaquette vermeldt in 1771.

Het lijkt nu intusschen betwistbaar, of het tijdstip voor die gebeurtenis aldus moet gesteld worden:

1e. omdat de bekende bioloog en geneesheer Thunberg er geen melding van maakt, hoewel hij in Nederlandschen dienst 1775—76 in Japan vertoefde en te Yedo een tijdlang geregeld bezoek kreeg van en onderwijs gaf aan twee der beoefenaars van bovengenoemde „Hollandsche studie”, die genoemde sectie zelf zouden hebben meegemaakt.

2e. naar aanleiding van het boekje „Rangaku koto hajime” (Het begin der Hollandsche studie), waarin Gempaku zelf de gebeurtenissen beschrijft. Dit boekje dateert van 1815 en de auteur verhaalt *), hoe hij en zijn vrienden „ongeveer 50 jaar geleden” die wetenschap voor ’t eerst beoefenden; dit brengt ons dus op een iets vroegere dateering. Van een dier pioniers zegt hij dan ook, dat deze werken publiceerde „in de perioden tusschen 1764 en 1780”. *) Het blijkt dus, hoe onnauwkeurig de geleerde, destijds een man van in de 80, zich den juisten tijd, waarin deze feiten voorvielen, toen hij dus „omstreeks 39 jaar” zou geweest zijn, herinnerde; vermoedelijk heeft hij ze grootendeels uit het geheugen opgeteekend.

Dit moge zijn, zooals het is, hieruit blijkt echter de groote belangstelling, ook in het tegenwoordige Japan, voor de werken van deze eerste voorgangers uit de westersche, dat is de Hollandsche school. Het onderwerp is zelfs, omstreeks denzelfden tijd als de steen is opgericht, behandeld in den vorm van een novelle, die denzelfden titel draagt als Gempaku’s zoeven genoemd boekje. Het is de bekende, moderne schrijver Kikuchi Kan, die deze novelle het eerst publiceerde in het tijdschrift „Kaizō Zasshi” en later in den bundel „Dōri” (de weg der Harmonie). In 1922 (als ik me goed herinner) verscheen een Nederlandsche vertaling in het dagblad „De Locomotief” en daarna, in het Amerikaansche tijdschrift „Scientific Monthly” van Februari 1924, een Engelsche onder de eenigszins onjuiste titel „The Dawn of Western Science in Japan” †).

Nederlandsche boeken, zooals dat over anatomie, zijn dus reeds vroegtijdig in grooten getale en in allerlei soort in Japan gekomen, vooral sinds de opheffing van het verbod deze te gebruiken, wat m.i. niet vóór de tweede helft der 18e eeuw ($\pm$ 1760) te stellen is. Zeer vele ervan zijn vertaald en daaruit hebben de Japanners gedurende de lange periode, dat nog geen handelsverkeer met andere naties was toegestaan, hun kennis van het westen en de daar bestaande kundigheden en gebruiken geput. Op een

*) Uitgave in Bunmei genryō sōshō (bronnenpublicatie op cultuurhistorisch gebied), deel I, blz. 29.

†) Resp. van kapt. Van der Poel en prof. Nagayo.